

**Raport dotyczący badania losów absolwentów
wraz z rekomendacjami w zakresie doskonalenia jakości kształcenia
na Wydziale Humanistycznym UMK**

Przebieg procedury badania losów absolwentów na Wydziale Humanistycznym

Zgodnie z Zarządzeniem nr 205 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 31 grudnia 2019 roku w sprawie procedury monitorowania losów absolwentów studiów na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu 6 miesięcy po zakończeniu studiów we wrześniu Wydziałowy Koordynator ds. Jakości Kształcenia zwrócił się z prośbą do członków Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia o komentarz do umieszczonych w systemie informatycznym raportów wstępnych, uwzględniających liczbę absolwentów odpowiadających na prośbę o przygotowanie ankiet, ich aktywność na rynku pracy, jak również charakter zajęć przygotowujących ich do takiej aktywności, a następnie sporządził na tej podstawie szczegółowy raport. Tak przygotowany raport został przekazany członkom Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, którzy na jego podstawie sformułowali rekomendacje w zakresie doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Humanistycznym. Raport wraz z rekomendacjami został przyjęty na posiedzeniu Komisji w dniu 18 października 2022 roku.

Przy tej okazji warto podkreślić, że pewna część uwag szczegółowych oraz sformułowanych w latach ubiegłych rekomendacji powtarza się także w bieżącym badaniu. Dodatkowo ważnym spostrzeżeniem jest zwrócenie uwagi na fakt, że w związku ze specyfiką kierunków realizowanych na Wydziale Humanistycznym wprowadzenie jednorodnych rekomendacji dla całego Wydziału jest w znacznej mierze ograniczone.

Uwagi wprowadzające:

- 1) Nieznacznie – w stosunku do roku ubiegłego – uległa pogorszeniu responsywność ankiet wypełnianych przez absolwentów. W tegorocznym badaniu (realizowanym 6 miesięcy po ukończeniu studiów) osiągnęła ona 43,73% w skali Wydziału Humanistycznego w stosunku do 44,63% z roku ubiegłego. Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął przy kierunkach liczących relatywnie niewielu studentów – filologia bałkańska oraz lingwistyka stosowana (język rosyjski z językiem czeskim).
- 2) Istotnym czynnikiem wpływającym na walor poznawczy przeprowadzonego procesu ankietyzacji oraz wynikających z niego rekomendacji jest fakt znacznego zróżnicowania oferty dydaktycznej Wydziału. Wydaje się wobec tego, że część sformułowanych poniżej uwag odnosi się bezpośrednio do grup kierunków czy wręcz do poszczególnych specjalizacji.
- 3) Znacznym utrudnieniem przy formułowaniu zarówno wniosków z przeprowadzonych analiz, jak i rekomendacji w tym zakresie jest niepełność formułowanych przez respondentów odpowiedzi, względnie formułowanie ich na znacznym poziomie ogólności.

Tabela 1. Liczba ankiet poddanych analizie na poszczególnych kierunkach studiów wraz z informacją o aktywności zawodowej absolwentów (badanie 6 miesięcy po zakończeniu studiów, rocznik 2020/2021)

NR	KIERUNEK	LICZBA/ PROCENT	AKTYWNI	NIE- AKTYWNI
1	filologia angielska s1 i s2	41 (56%)	34 (82,93%)	7 (17,07%)
2	filologia angielska - translatoryka s2	2 (67%)	2 (100%)	0
3	filologia bałkańska s1 i s2	2 (100%)	2 (100%)	0
4	filologia germańska s1 i s2	7 (44%)	7 (100%)	0
5	filologia polska s1 i s2	15 (43%)	13 (86,67%)	2 (13,33%)
6	filologia romańska s1 i s2	8 (38%)	8 (100%)	0
7	filologia rosyjska s1 i s2	2 (29%)	2 (100%)	0
8	filologia włoska s1	4 (29%)	4 (100%)	0
9	japonistyka s1 i s2	7 (35%)	5 (71,43%)	2 (28,57%)
10	kulturoznawstwo s1 i s2	11 (35%)	10 (90,91%)	1 (9,09%)
11	lingwistyka praktyczna i copywriting s1	7 (27%)	7 (100%)	0
12	lingwistyka stosowana: język francuski z językiem arabskim s1	1 (33%)	1(100%)	0
13	lingwistyka stosowana: język francuski z językiem hiszpańskim s1	8 (53%)	7 (87,5%)	1 (12,5%)
14	lingwistyka stosowana: język rosyjski z językiem czeskim s1	3 (100%)	3 (100%)	0
15	lingwistyka stosowana: język włoski z językiem hiszpańskim s1	5 (45%)	5 (100%)	0
16	logopedia s1	2 (29%)	2 (100%)	0
	Wydział Humanistyczny (łącznie)	125 (44%)	112 (89,6%)	13 (10,4%)

Analiza

- 1) W tegorocznym badaniu losów absolwentów uwzględniono procedurę analizy ich losów 6 miesięcy po ukończeniu studiów (rocznik 2020/2021). Zwrotność ankiet nie odbiega procentowo od wyników zanotowanych w roku ubiegłym i wynosi w skali Wydziału Humanistycznego 43,73%. Relatywnie najwyższym wskaźnikiem responsywności charakteryzują się kierunki mało liczne – filologia bałkańska – ale również takie, jak lingwistyka stosowana, filologia angielska czy filologia germańska lub filologia polska. Z przedstawionego powyżej zestawienia wynika z kolei, że najniższą zwrotność zanotowano na kierunku praktycznym – lingwistyka praktyczna i copywriting (27% uprawnionych), na filologii włoskiej (29%) oraz filologii rosyjskiej (29%).
- 2) Podobnie jak w latach ubiegłych także tegoroczne badanie wskazało na fakt, że zdecydowana większość absolwentów – biorących w nim udział – pozostaje aktywna zawodowo (89,6% w stosunku do 10,4% absolwentów nieaktywnych zawodowo). Z zadowoleniem należy więc odnotować fakt, że wskaźnik osób aktywnych wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 1 punkt procentowy, jak również to, że w przeważającej liczbie ankietowanych absolwentów poszczególnych kierunków studiów wskaźnik ten osiągnął 100%. W relacji do poprzedniego badania zmieniły się również proporcje osób aktywnych zawodowo, kończących studia pierwszego i drugiego stopnia. W wypadku studiów pierwszego stopnia wskaźnik ten wyniósł 93,24%, zaś studiów drugiego stopnia 84,31%. W opozycji do lat ubiegłych dominującą formą aktywności jest –

w wypadku studiów pierwszego stopnia – praca zarobkowa (67,61%), która – co wynika ze wskaźników liczbowych – jest często wykonywana równocześnie z dalszym kształceniem. W wypadku studiów drugiego stopnia dominującą formą aktywności jest praca zarobkowa (82,35%).

- 3) Wart odnotowania jest również fakt, że na dość wysokim poziomie utrzymuje się wskaźnik świadczący o stabilności zatrudnienia. W wypadku studiów pierwszego stopnia dominującą formą są jeszcze umowy cywilno-prawne (56,25% w stosunku do 47,92% umów o pracę), jednak absolwenci studiów drugiego stopnia są już zatrudniani częściej w oparciu o umowy o pracę (59,52% w stosunku do 47,62% umów cywilno-prawnych). Stosunkowo niski jest natomiast wskaźnik zatrudniania bez żadnych umów (3,33%) oraz w oparciu o tzw. umowy stażowe (3,33%). Członkowie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia wskazują na zwiększający się odsetek absolwentów zatrudnianych na podstawie stabilnych umów, jak również na fakt, że większość z nich podkreśla zadowolenie z realizowanej aktualnie aktywności zawodowej.
- 4) Zróżnicowana oferta dydaktyczna proponowana przez Wydział Humanistyczny skutkuje brakiem wiodącego obszaru zatrudniania absolwentów. Wart podkreślenia jest jednak fakt, że w większości wypadków miejsce pracy odpowiada w znacznym zakresie profilom studiowania oraz jest zgodne z kompetencjami zdobytymi podczas studiów. W bieżącym badaniu respondenci wskazali sumarycznie 19 obszarów aktywności zawodowej, z czego najwięcej osób zatrudnionych jest w edukacji/szkolnictwie – 26,76%, sprzedaży/obsłudze klienta – 15,49% oraz reklamie/marketingu i promocji – 8,45%. Zarówno hierarchia popularności zatrudniania, jak i zanotowane proporcje pomiędzy obszarami tylko nieznacznie różnią się od wartości zaobserwowanych w roku ubiegłym. W tym zakresie jedynie pojedyncze osoby zostały zatrudnione w branżach niestanowiących głównego celu kształcenia na Wydziale – badania społeczne, finanse/bankowość czy systemy jakości. W przygotowanym zestawieniu wart podkreślenia jest fakt, że absolwenci neofilologii znajdują zatrudnienie w obszarach wymagających dobrej znajomości języka obcego – absolwenci filologii angielskiej (43,48%) – absolwenci filologii polskiej (40%) podejmują aktywność zawodową w edukacji/szkoleniach, a absolwenci lingwistyki praktycznej i copywritingu (75%) w marketingu i promocji. Wszystkie te fakty świadczą o właściwym poziomie kompetencji nabytych podczas studiów. W tym kontekście należy podkreślić, że blisko 50% absolwentów biorących udział w badaniu jest zadowolona z aktualnego miejsca pracy.
- 5) W przeprowadzonej procedurze ankietowej respondenci wypowiadali się również na temat kompetencji pożądanых w ich aktualnej pracy oraz wskazywali na konieczne – z tego punktu widzenia – modyfikacje programów studiów. W tym zakresie podkreślano głównie konieczność dysponowania umiejętnościami praktycznymi, m.in. komunikatywnością, kreatywnością, znajomością języka obcego czy kompetencjami dydaktycznymi. Zwracano przy tym uwagę na potrzebę zwiększenia zajęć z praktycznych konwersacji w językach obcych czy umiejętność sprawnego pisania, w tym ukierunkowanego na działania internetowe. Z zadowoleniem należy stwierdzić, że absolwenci wysoko oceniają kompetencje językowe nabyte podczas studiów, 82,61% respondentów uznaje bowiem, że studia umożliwiły im nabycie kompetencji językowych na odpowiednim poziomie. W tym zakresie 45,65% respondentów przyznaje, że w aktualnym miejscu zatrudnienia wykorzystują oni język obcy na poziomie C1. Analiza wyników badań przeprowadzona przez członków Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia wskazuje na następujące grupy kompetencji pożądanых przez pracodawców zatrudniających naszych absolwentów:

- a. kompetencje językowe, zwłaszcza w zakresie specjalistycznym i tłumaczeniowym;
 - b. umiejętności praktyczne, szczególnie związane z przygotowaniem tekstów;
 - c. kompetencje miękkie, w tym komunikacyjność, myślenie analityczne, samodzielność czy umiejętność pracy w grupie.
- 6) W procesie ankietyzacji absolwenci oceniali również wybrane aspekty życia akademickiego. W tym zakresie z pozytywnym odzewem spotkały się pytania dotyczące uznania dla pracy wybranych nauczycieli akademickich (95,45% respondentów zgadza się z takim stwierdzeniem); zainteresowania ponownym wyborem danego profilu studiowania (73,86%) oraz faktu poznawania interesujących ludzi (71,59%) i wykorzystywania studiów jako bodźca do samorozwoju (71,59%). W tej ocenie najslabiej wypada oferta wykładów otwartych i warsztatów (22,73%); oferta staży kierunkowych oraz praktyk (36,36%); oferta życia akademickiego (40,91%), jak również zgodność profilu studiowania z realizacją celów zawodowych (40,91%).
- 7) Dodatkowo w przeprowadzonym procesie ewaluacyjnym respondenci wskazywali na przyrost umiejętności nabywanych na studiach. W tym zakresie najwyżej oceniono umiejętności praktyczne związane z wybranym kierunkiem studiów (pozytywnie ten aspekt ocenia 63,72% absolwentów), umiejętność samokształcenia (59,74%) oraz umiejętność pisanie tekstów (59,53%). Najslabiej z kolei oceniono umiejętność postępowania zgodnie z zasadami etyki (37,30% absolwentów), umiejętność publicznego przemawiania (45,51%) oraz umiejętność pracy w grupie (43,76%). Należy zauważyć, że wskazane wartości są nieznacznie niższe od wskaźników uzyskanych w badaniu ubiegłorocznym.
- 8) Doświadczenie wynikające z wejścia naszych absolwentów na rynek pracy skłania ich również do formułowania szczegółowych postulatów dotyczących realizowanych na Wydziale profili studiowania. Pozostają one – co istotne – w pewnej symbiozie z umiejętnościami, które nabyli na studiach i doceniają w swej aktualnej pracy. W tym zakresie wskazują oni zarówno na mocne, jak i słabe strony Wydziału. Do pierwszej grupy zaliczają:
- a. wysoki poziom kadry naukowej i dydaktycznej, przejawiającej zaangażowanie w proces nauki, rozbudzającej pasję oraz chęci poszukiwania wiedzy, a jednocześnie przejawiającej wysoki poziom kultury osobistej oraz umiejętności interpersonalnych;
 - b. lokalizację i infrastrukturę Wydziału, która ułatwia naukę, a jednocześnie nie prowadzi do utrudnień komunikacyjnych, zwracają oni również uwagę na estetykę budynków oraz ich nowoczesne wyposażenie;
 - c. stwarzanie warunków do nabywania wiedzy, w tym związanej z przyswajaniem umiejętności językowych.

Absolwenci dostrzegają również słabe strony Wydziału, do których w procesie ankietyzacji zaliczyli:

- a. chaos organizacyjny, związany z planowaniem zajęć (okienka w planach), powtarzaniem treści merytorycznych w trakcie zajęć z różnych przedmiotów, zajęcia uzupełniające, stanowiące komponent nadmiarowy względem profilu studiowania;
 - b. wybrane aspekty infrastrukturalne, w tym przestarzałe komputery w bibliotece wydziałowej;
 - c. komunikacja na linii pracownicy naukowci i studenci.
- 9) Absolwenci zwracają uwagę na wybrane aspekty modyfikacji istniejących profili studiowania, w tym:

- a. zwiększenie nacisku na umiejętności językowe, szczególnie związane z praktycznym stosowaniem języka;
- b. rolę zajęć kształtujących kompetencje miękkie, m.in. umiejętność komunikacji, umiejętność publicznych wystąpień czy analitycznego myślenia;
- c. zwiększenie liczby zajęć o wymiarze praktycznym, w tym związanych z organizacją i planowaniem działań zawodowych, obsługą zaawansowanych narzędzi informatycznych czy też warsztatów tłumaczeniowych;
- d. przygotowania w ramach istniejących ścieżek kształcenia szkoleń związanych z profilem nauki, np. w ramach specjalności nauczycielskiej.

Członkowie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia – komentując ten aspekt badania – zwracają m.in. uwagę na fakt, że postulaty absolwentów odnoszą się często do zmienionych jakiś czas temu programów studiów, przez co tracą na aktualności, a dodatkowo są związane z funkcjonowaniem procesu dydaktycznego przy ograniczeniach pandemicznych. Podkreślają oni również akcentowanie praktycznego charakteru zajęć teoretycznych i ich roli w komplementarności w wykształceniu akademickim, ale także w kształtowaniu pożądanych kompetencji miękkich podczas zajęć, m.in. o charakterze seminaryjnym.

Realizacja rekomendacji z lat ubiegłych

- 1) Powtarzaną od wielu lat rekomendacją jest działanie zmierzające do zwiększenia zwrotności ankiet absolwenckich. W tym zakresie władze dziekańskie organizują spotkania ze studentami, wskazując na proces ankietyzacji jako skuteczne narzędzie zmian profili studiowania. Propagowaniem tej idei zajmują się również koordynatorzy kierunkowi. Pomimo podejmowanych działań odsetek osób wypełniających ankietę od wielu lat pozostaje niezmienny.
- 2) W ubiegłorocznym raporcie zwracano również uwagę na potrzebę kontynuowania działań służących poszerzeniu dostępu do umiejętności praktycznych. Działania takie są sukcesywnie podejmowane, jednak ich ograniczeniem jest w wielu wypadkach ogólnoakademicki charakter prowadzonych studiów. Jedynym kierunkiem o charakterze praktycznym na Wydziale Humanistycznym jest *lingwistyka praktyczna i copywriting*. Z tego też powodu wprowadzenie komponentu praktycznego odbywa się na poziomie poszczególnych jednostek zajęciowych. W tym zakresie koordynatorzy kierunkowi oraz członkowie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia analizują sylabusy przedmiotów, rozważając możliwość wprowadzenia do istniejących programów metod w większym stopniu rozwijających kompetencje praktyczne. Dodatkowo podjęte zostały działania zmierzające do modyfikacji metod dydaktycznych w takim zakresie, aby uwzględniały także praktyczne umiejętności wynikające z przyswajanej wiedzy teoretycznej. Z uwagi na złożoność tego procesu jest to jednak zadanie o charakterze ciągłym.
- 3) W ubiegłorocznych ankietach absolwenckich powrócił – podnoszony już wcześniej – problem konieczności kształtowania kompetencji miękkich. Na ten aspekt zwraca się szczególnie uwagę w kontekście pożądanych przez pracodawców umiejętności. Działania dotyczące tej kwestii są podejmowane od wielu lat na Wydziale Humanistycznym. Modyfikacji podlegają np. metody dydaktyczne w taki sposób, aby uwypuklić wagę konkretnych umiejętności, m.in. komunikacyjnych czy retorycznych, co znajduje bezpośrednie odbicie w zmodyfikowanych sylabusach przedmiotowych. W tym kontekście należy jednak zaznaczyć, że rozszerzanie działań w tym zakresie było ograniczone sytuacją pandemiczną, która uniemożliwiła zaangażowanie do tego procesu specjalistów spoza uczelni.

- 4) Wśród ubiegłorocznych rekomendacji pojawia się informacja o konieczności modyfikacji kanałów komunikacyjnych Wydziału w taki sposób, aby dostęp do informacji na temat staży i praktyk studenckich był jak najszerszy, co dotyczy również informacji na temat oferty staży zagranicznych realizowanych w ramach programu Erasmus+. W tej materii należy podkreślić, że powyższe uwagi zostały sformułowane przez absolwentów realizujących proces dydaktyczny w ograniczeniach pandemicznych, kiedy programy stażowe były zawieszane. Aktualnie na Wydziale Humanistycznym są realizowane dwa programy, z których jeden „Student na staż” cieszy się znacznym zainteresowaniem. Poprawiono również wygląd strony internetowej Wydziału, aby skuteczniej informowała ona o dostępnych programach, jak również zaangażowano w proces rekrutacyjny media społecznościowe. Dodatkowo wprowadzono do systemów komunikacyjnych szerszą informację na temat możliwości realizacji zajęć w ramach partnerstwa w YUFE (Young Universities for the Future of Europe). Naturalnie działania takie będą kontynuowane.
- 5) Ostatnia rekomendacja wiązała się z rozszerzeniem oferty warsztatów, studiów i kursów, skierowanej do absolwentów studiów wyższych. W tej kwestii należy zaznaczyć, że Wydział aktualnie prowadzi kilka typów studiów podyplomowych rozwijających kompetencje naszych absolwentów, jednak ich uruchamianie jest podyktowane względami ekonomicznymi (wiąże się z koniecznością zgłoszenia się określonej liczby kandydatów). Inny problem dotyczy zakresu kompetencji, których rozwijania oczekivaliby nasi absolwenci. W wielu wypadkach są to umiejętności o wysokim stopniu specjalizacji, przez co do ich realizacji wymagana jest współpraca pomiędzy wydziałami Uniwersytetu. Działania takie są jednak na bieżąco podejmowane.

Rekomendacje

Lp.	Rekomendacja	Osoba odpowiedzialna	Termin
1.	Kontynuowanie działań zmierzających do zwiększenia stopnia zwrotności ankiet absolwenckich przez zachęcanie studentów do udziału w procedurach ankietowych oraz wskazywanie na ich skuteczność.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. studenckich i prodziekanem ds. kształcenia przy udziale koordynatorów poszczególnych kierunków studiów	Zadanie ciągłe
2.	Kontynuacja działań służących poszerzeniu dostępu do umiejętności praktycznych w ramach istniejących programów studiów, w tym umiejętności dotyczących sposobów komunikowania, analitycznego myślenia, kreatywności czy samodzielnego rozwiązywania problemów.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie Wydziałową Komisją ds. Jakości Kształcenia oraz z prodziekanem ds. kształcenia przy udziale koordynatorów poszczególnych kierunków studiów	I kwartał 2023

3.	Modyfikacja kanałów komunikacyjnych na Wydziale w takim zakresie, aby dostęp do informacji na temat staży i praktyk studenckich był jak najlepszy, co dotyczy również dostępu do informacji na temat oferty staży zagranicznych realizowanych w ramach programu Erasmus+ oraz programów wynikających z partnerstwa w YUFE.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia	I kwartał 2023
4.	Kontynuowanie działań związanych z wprowadzaniem do konkretnych zajęć metod rozwijających kompetencje miękkie oraz proponowanie studentom Wydziału fakultatywnych warsztatów kształtujących , np. dotyczących umiejętności wystąpień publicznych, wykonywania konkretnych czynności związanych z wybraną specjalizacją (np. nauczycielską czy translatorską). Sugeruje się, aby zajęcia tego typu były powierzane w miarę możliwości specjalistom z rynku pracy.	Dziekan oraz Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia przy udziale koordynatorów poszczególnych kierunków studiów	II kwartał 2023
5.	Kontynuowanie działań związanych z dostosowaniem oferty warsztatów, studiów podyplomowych i kursów do oczekiwań absolwentów wynikających z wymogów stawianych przez rynek pracy.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. kształcenia przy udziale koordynatorów poszczególnych kierunków studiów	II kwartał 2023

Podsumowanie:

Analiza ankiet absolwentów w bieżącym roku wskazuje na fakt, że ich sytuacja na rynku pracy jest dobra, co dotyczy zarówno poziomu zatrudnienia, jak i zadowolenia z aktualnie wykonywanego zawodu. Warto także zauważyć, że większość rekomendacji zaproponowanych w poprzednim badaniu jest sukcesywnie realizowana, co przekłada się na modyfikacje istniejących profili kształcenia. W tej materii należy jednak zaznaczyć, że nie może to być działanie jednorazowe i wymaga kontynuowania w latach kolejnych. Powracającym problemem jest z kolei stosunkowo niska zwrotność ankiet, co utrudnia wyciąganie miarodajnych wniosków i formułowanie wskazywanych przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia rekomendacji szczegółowych. Warto nadmienić, że wskaźnik ten utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat. Podobnie jak w latach ubiegłych silnie wybrzmiewają postulaty absolwentów dotyczące udziału w procesie kształcenia zajęć praktycznych oraz metod rozwijających kompetencje miękkie. Działania służące zaspokojeniu takich potrzeb są sukcesywnie wprowadzane. Dodatkowo prowadzone są prace nad rozwijaniem ścieżek kształtujących umiejętności wysoko wyspecjalizowane. Z uwagi jednak na charakter takiego kształcenia działania takie odnoszą się do studiów podyplomowych i kursów dokształcających.